

Osakligt och tendentiöst

1. Samma bok?

Sven Danielssons utfall mot Pär Segerdahls bok *Språkteorier och språkspel* är överraskande. Själv blev jag imponerad när jag läste boken: jag har sällan varit med om att någon på ett så pedagogiskt och tillgängligt sätt förmedlat så djupa insikter i språkfilosofiska frågor.

Jag är inte ensam om den åsikten: jag använde boken i en kurs vid Åbo Akademi, och bad kursdeltagarna skriva vad de tyckte om den. De flesta gav den höga lovord: "Exemplen är mycket träffande valda. De är enkla, lättförståeliga och låter en med lätthet se poängen." – "Segerdahl visar ... mycket klart hur de olika författarna argumenterar för sina teorier och hur de leder oss att dela sina meningar – och godkänna sina icke-uttalade premisser." – "Pär Segerdahl är för att vara filosof en ovanligt begriplig författare. Den allmänna ansatsen i hans bok är att rikta uppmärksamheten mot hur de filosofiska problemen ... uppkommer i stället för att försöka hitta lösningar på problemen som sådana... Det är fascinerande att följa med hans dekonstruktion av Putnam, Searle et al och hur han vänder på steken så att inte längre språket utan filosoferandet blir problemkärnan."

Man undrar nästan om Danielsson läst samma bok.

2. Att reagera på oenigheter

Det finns, grovt talat, två sätt att reagera på oenigheter mellan filosofer. Man kan reagera inomfilosofiskt, genom att försöka förstå och bemöta motpartens premisser och argument. Filosofin är väsentligen en dialogartad verksamhet, och oenigheter är filosofins livsluft. Om man förstår detta så välkomnar man oenigheter. Oenigheterna tvingar filosoferna att gå på djupet, och ju djupare dess bättre.

Men man kan också reagera utomfilosofiskt, genom att försöka

hindra motparten från att komma till tals, försvåra tillträdet till tjänster och stipendier eller framställa hans åsikter på ett vilseledande eller löjeväckande sätt.

Av någon anledning tycks Danielsson vara mera benägen att reagera på det senare sättet när det gäller Segerdahls bok. Han kommer inte med någon egentlig kritik av innehållet (bortsett från en kommentar om diskussionen om Searle och löften – en av de få punkter där inte heller jag kunde följa Segerdahls resonemang). Danielsson antyder tvärtom att de kritiserade filosoferna inte alls har de åsikter Segerdahl tillskriver dem, att de snarare skulle vara benägna att ge Segerdahl rätt. Det är ett högst tvivelaktigt påstående, men bokens syfte är inte att avgöra vad Putnam, Searle, Davidson, Grice och Chomsky har tänkt eller inte har tänkt: det är att göra oss medvetna om vissa djupt rotade förutsättningar som tenderar styra vårt sätt att tänka på språket. Boken fungerar i den utsträckning läsaren igenkänner dessa tendenser hos sig själv. De fem filosoferna används för att åskådliggöra den här styrningen.

3. Intresset för Wittgenstein

Å andra sidan ger Danielsson utrymme åt en framställning av Wittgensteinreceptionen i Sverige, som måste anses tendentiös. I klartext antyder han ungefär att den svenska filosofin skulle ha gått fri från inflytandet från Wittgenstein om inte hans kollega, Sören Stenlund, hade råkat fastna för denna filosofis tankar vid slutet av 1970-talet. (Han nämner inte att två av världens främsta Wittgensteinkännare, Erik Stenius och G H von Wright, haft svenska som modersmål, även om de verkat i Finland.) Danielsson har för all del rätt i att Sverige kanske är det land inom den analytiska filosofins sfär där den senare Wittgensteins tänkande haft svårast att slå rot. Men i stället för att ta detta som en anledning att tacka Stenlund för att ha gjort sitt till för att korrigera förhållandet, verkar det som om Danielsson menade att denna brist på intresse borde bli normerande också för framtiden. (Resonemanget är egendomligt: Danielsson skulle knappast i konsekvens härmed anse att man i Sverige bör undvika att forska i filosofins historia, eftersom detta ämne inte hade många utövare innan Lilli Alanen från Finland importerades till en professur i Uppsala.)

Danielsson är inte ensam om att vilja sätta stopp för den Wittgensteininspirerade filosofin. Den senare Wittgenstein väcker ibland

häftiga försvarsreaktioner bland etablerade analytiska filosofer. Det verkar nästan som om de hade lättare att fördrä kontinentala filosofer som Heidegger, Derrida och Foucault. Man frågar sig varför. Är det därför att dessa mera skönlitterära, ofta dunkla skribenter bekräftar de analytiska filosofernas självbild, föreställningen att de representerar det intellektuella allvaret, medan de filosofer som inspirerats av Wittgenstein ifrågasätter den bilden, försöker visa att en stor del av de analytiska filosofernas anspråk på intellektuell respekt i själva verket är grundlös och att deras verksamhet bygger på ogenomtänkta premisser?

Segerdahl har i mitt tycke lyckats utomordentligt väl med att visa detta. Det skulle i så fall förklara varför Danielsson är så angelägen om att ta avstånd från hans bok.